УДК 330.341.
JEL E480 O330

Шевченко В. Ю., к.е.н., доцент

КНУ імені Тараса Шевченка

ГЛОБАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ ТА ЕВОЛЮЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ БАНКІВСЬКОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Досліджується вплив сучасних глобальних економічних процесів на банківську діяльність. Виявлено основні глобальні та національні фактори, що впливають на банківські трансформації. Визначаються основні зміни в світовому економічному та фінансовому середовищі, що впливають на трансформацію міжнародної та національної банківської діяльності. Виявлено основні напрямки сучасної трансформації банківської системи України та її стабілізації. Розглядаються середовище та основні напрямки еволюції міжнародної банківської конкуренції на ринках банківських послуг. Визначено особливості діяльності банків з іноземним капіталом в сучасних умовах, причини проявів дивестицій, конкурентні позиції.

Ключові слова. *Глобальні економічні процеси, зовнішнє середовище, міжнародна банківська діяльність, банки з іноземним капіталом, міжнародна банківська конкуренція.*

Постановка проблеми. У глобальній економіці після кризи 2008 р. відбуваються складні процеси посткризового відновлення, структурної адаптації та секторальної трансформації.

Однією із складових глобальної кризи 2008 року була банківська криза, що обумовила необхідність рекапіталізації і трансформації банків, відновлення їх ліквідності. Посткризові зміни супроводжувалися суперечливими глобальними процесами, що поширилися на національні економіки та фінансові системи. Відбуваються системні зміни банківської діяльності, що вплинуло на зміст, основні форми та особливості міжнародної та національної банківської конкуренції. Їх необхідно розглядати з урахуванням суттєвих змін сучасного економічного середовища, суперечливих процесів і тенденцій глобальної економіки та світових фінансів, специфіки окремих країн.

Аналіз останніх публікацій. Теоретичні та прикладні проблеми розвитку банківського сектору, природа банківської конкуренції досліджуються в працях Ф.Лейна, Д.Лувеліна, С.Макдоналда, Ф.Мішкіна, Ф.Моліно, К.Рейнхарт, Р.Тейлора, Ш.Хефернан. Міжнародна банківська діяльність, фактори розвитку банків з іноземним капіталом аналізуються в роботах Ф.Моліно, Ш.Хефернан. Особливості фінансових і банківських криз узагальнено в працях К.Рейнхарт, К.Рогофа. Аналітичні дослідження сучасних тенденцій глобальної фінансової інтеграції, міжнародної банківської діяльності представлені в чисельних публікаціях Міжнародного валютного фонду, Банку міжнародних розрахунків, Європейського центрального банку.

Особливості кризових явищ та шляхи розвитку банківського сектору в трансформаційній економіці України досліджуються в працях В.Базилевича, В.Геєця, В.Корнеєва, Д.Лук'яненка, І.Лютого, В.Міщенко, С.Науменкової, Р.Пікус, О.Рогача, А.Філіпенка, та інших.

Невирішені частини проблеми. Трансформація банківської діяльності відбувається значною мірою під впливом глобальних процесів та посткризових

стратегій міжнародних банківських інституцій. В той же час в наукових дослідженнях банківська конкуренція та її напрямки розглядаються переважно на рівні національної економіки. Недостатньо враховується вплив глобальних факторів, особливості їх взаємодії з національними банківськими ринками. Потребують осмислення сучасні процеси трансформації банківської системи України.

Вказані процеси відбуваються в умовах інтенсивного поширення інформаційних і нових фінансових технологій, «діджиталізації» економіки, що веде до суттєвих змін у банківській діяльності.

Мета статті. Виявити основні глобальні економічні та монетарні процеси, що впливають на сучасну трансформацію міжнародної банківської діяльності та конкуренції. Визначити еволюцію конкуренції на міжнародних та національних банківських ринках. Охарактеризувати сучасну трансформацію банківської системи України та особливості міжнародної конкуренції, адаптації та дивестицій банків з іноземним капіталом.

Результати дослідження. Глобалізація та міжнародна фінансова інтеграція, міжнародні банківські потоки, функціонування банків з іноземним капіталом суттєво впливають на національні банківські системи, В останні роки глобалізація супроводжується регіоналізацією та протекціонізмом, а фінансова інтеграція відбувається одночасно з дезінтеграцією, відтоком банківського капіталу, транскордонним поширенням фінансової нестабільності.

Середовище та фактори еволюції банківської конкуренції формуються на міжнародному, регіональному та національному рівнях.

Глобальні економічні та фінансові тенденції останньої декади були суперечливими, вони суттєво впливають на стан та перспективи банківської та фінансової діяльності як розвинутих, так і зростаючих економік. Світова економіка зараз знаходиться в стані переходу від стагнації темпів зростання та міжнародної торгівлі до їх пожвавлення, в розвинутих країнах переважає низька інфляція, центральні банки довгий час підтримують мінімальні процентні ставки, постійно зростає надмірна зовнішня заборгованість, зберігається нестабільність банків в розвинутих та зростаючих економіках. Це призвело до низки дисбалансів та ризиків, певної системної еволюції міжнародної та національної банківської діяльності.

Регіональні економічні та фінансові процеси характеризуються суперечливим поєднанням інтеграції та дезінтеграції, проявами протекціонізму, періодичними регіональними та інтеграційними кризами, змінами напрямків глобального руху капіталу. Відповідно вказані процеси впливають на регіональну фінансову діяльність, зміну мотивів та форм міжнародної діяльності банків.

Національні економічні та фінансові процеси формуються під впливом ступеню інтеграції окремих країн у світову економіку та фінансові ринки, внутрішніх ресурсів та особливостей макроекономічної політики. Особливе значення набуває здатність та прогрес конкретної країни в інноваційному та технологічному розвиту, інформаційних технологіях та «диджіталізації» економіки та фінансів.

Основними міжнародними економічними процесами, що мають середньо- та довгостроковий вплив на світову та національні економіки, фінансові та банківські системи, доступ до фінансів, конкуренцію, зайнятість, інвестиції, виступають:

- суперечності економічної та фінансової глобалізації, прояви регіоналізації, дезінтеграції та протекціонізму;

- помірні темпи світового економічного зростання та міжнародної торгівлі, нестабільність світових ринків;

- нерівномірність та протиріччя міжнародних та регіональних інтеграційних процесів, зокрема невизначеність умов і наслідків можливого виходу Великої Британії з ЄС;

- значний період низьких процентних ставок центральних банків розвинутих країн та проведення ними політики «кількісного пом'якшення грошей», використання негативних процентних ставок обумовили зниження маржі банків та доходів від кредитування, послаблення мотивів кредитування;

- коливання курсу американського долару, волатильність валютних курсів зростаючих економік та країн, що розвиваються, обумовили посилення валютних ризиків банківської діяльності;

- періодичні міжнародні фінансові та валютні кризи, вплив глобальної фінансової кризи 2008 р. обумовлюють поширення зовнішніх шоків для національних економік і банківських систем. Наслідками криз є збільшення зовнішнього боргу та економічна стагнація, що негативно впливає на банківські системи та фінансову стабільність;

- окремі національні фінансові кризи мають міжнародне поширення, наприклад фінансова криза в Греції в 2012-2015 рр. мала негативний вплив на стабільність колективної валюти євро;

- нагромадження фінансових боргів у світі впливає на ліквідність позичальників і кредиторів, банківську діяльність. За даними МВФ, загальний обсяг боргів нефінансових корпорацій (держав, домогосподарств та компаній) у світі досяг 152 трлн.дол США у 2016 р., що складає 225 % світового ВВП, зросли суверенні та корпоративні борги розвинутих країн, рівень кредитної заборгованості в Китаї досяг критичної межі [7, р.12];

- європейська боргова криза 2011-2013 років, коли виник переддефолтний стан в Греції та під питанням стала стабільність євро, загострилися боргові проблеми Ірландії, Італії, Іспанії, Кіпру, Латвії, обумовили зниження ліквідності європейських банків, необхідність реструктуризації їх діяльності;

- банківська нестабільність або кризи в ряді європейських країн (Ісландія, Ірландія, Іспанія, Італія) в 2008 - 2015 рр. в силу нагромадження «токсичних» фінансових активів та втрати ліквідності спонукала раціоналізацію їх діяльності та концентрацію активів, дивестиції з проблемних ринків.

Наслідками вказаних процесів є зростання нестабільності та витрат багатьох міжнародних і європейських банків, втрата ліквідності, падіння вартості активів і капіталу. Це вплинуло на бізнес та результати банків – викликало нестабільність процентних ставок по кредитам, скорочення банківської маржі, збільшення прострочених кредитів, зростання ризиків, збільшення витрат банків на підтримання діяльності та додаткову капіталізацію відповідно до вимог Базелю III. Все це демотивує банки та фінансові інститути надавати кредити та інші форми фінансування тим позичальникам, які мають потенційні ризики. Це стосується перш за все приватних підприємців, малих та середніх фірм, інноваційних та соціально-орієнтованих проектів.

Національне середовище та фактори банківської конкуренції формуються та охоплюють зовнішні, макроекономічні, мікроекономічні та структурні характеристики.

Економічне середовище міжнародної та національної конкуренції на банківському ринку можна охарактеризувати за основними параметрами:

- темпи зростання та структура економіки, зокрема частка експорту, послуг, окремих галузей, малого та середнього бізнесу у валовому внутрішньому продукті, що впливає на попит на банківські послуги;
- зростання зайнятості, в тому числі у малому та середньому бізнесі, інноваційних та інформаційних фірмах, приватних підприємців, що є важливими джерелами створення нових робочих місць, зростання доходів та заощаджень;
- зростання та диференціація середнього наявного доходу та середніх назаощаджень на душу населення;
- рівень доларизації економіки та фінансової сфери на зростаючих ринках;
- відмінності у поширенні банківських послуг у розвинутих та інших економіках: банківські кредити до ВВП, активи, кредити та депозити на душу населення, кількість відділень банків та банкоматів в розрахунку на 100 тис населення, частка банківських послуг з використанням Інтернету;
- рівень фінансової грамотності населення;
- ступінь поширення мобільного зв'язку та Інтернету.

Вказані параметри доцільно комплексно враховувати при оцінці економічних умов та середовища банківської конкуренції в країні. Ці параметри впливають на доступ до фінансів, формування попиту на банківські послуги з боку домогосподарств, корпорацій, малого та середнього бізнесу, інноваційних підприємців.

Міжнародні економічні процеси впливають на стан і поведінку міжнародних і європейських банків, експорт і імпорт, валютний курс і, відповідно, на стан банківської системи і конкуренцію. Найбільші європейські банки в останні роки провели оптимізацію своєї діяльності у Центральній та Східній Європі шляхом продажу бізнес-сегментів, скорочення філій або виходу з ринку.

Модифікація міжнародної конкуренції у національній банківській системі України також пов'язана з її структурною трансформацією у 2015-2017 роках, основними складовими якої були:

1) Припинення діяльності та закриття банків, основними причинами чого були регуляторні порушення, втрата ліквідності, банкрутство. В результаті цього відбулися структурні зміни у формах власності банків.

Таблиця 1.

Кількість діючих банків в Україні за формами власності, 2014-2017 рр.

	12.2014	12.2015	12.2016	03.2017
Діючі банків	147	117	96	90
Державні	7	7	6	6
З іноземн. капіталом	25	25	25	25
Приватні	115	85	65	59

Джерело: розрахунки автора на основі даних НБУ [3].

При цьому кількість і частка активів банків з іноземним капіталом залишається стабільною на рівні 32% активів банківської системи країни. Вони підтримують конкурентні позиції завдяки якості послуг, репутації та доступу до міжнародних фінансових ринків.

2) Націоналізація найбільшого приватного системного банку «Приватбанку», що мав 32% активів банківської системи та більше половини індивідуальних клієнтів, в результаті високої частки прострочених і пов'язаних кредитів, втрати ліквідності. Рекапіталізація банку та державні гарантії депозитів дозволили стабілізувати банк та зберегти конкурентні позиції.

3) Націоналізація та закриття проблемних приватних банків привели до зростання частки активів державних банків з 18,7% у 2015 р. до 55,1 % у 2017 р.[3]. Збільшення ролі державних банків та гарантії депозитів посилило їх конкурентні позиції на ринку. Банківська система залишається вразливою в силу надзвичайно високої частки прострочених кредитів у 55 % у 2017 р. [3] та відсутності економічних механізмів їх оздоровлення або вилучення.,

Трансформація банківської системи проявилась у скорочення кількості відділень та загальної чисельності зайнятих.

Таблиця 2

Кількість відділень та чисельність зайнятих в банках України, 2013-2017 рр.

	12.2013	03.2017
Відділення банків, тис	19,3	10.0
Працівників банків, тис	296,5	136,7

Джерело: розрахунки автора на основі даних НБУ [3].

Зменшення кількості відділень та чисельності зайнятих є закономірним результатом закриття банків та значного зменшення їх кількості. Одночасно це стимулює посилення конкуренції між банками та конкуренції на ринку праці банківських фахівців.

Наслідком зменшення кількості банків в процесі трансформації стало зростання рівня концентрації в банківській системі.

Таблиця 3.

Рівень концентрації банківської системи України, 2013-2017 рр.,%

	12.2013	04.2017
5 найбільших банків	40	61
20 найбільших банків	72	91

Джерело: розрахунки автора на основі даних НБУ [5, с.20]

Рівень концентрації у 5 найбільших банках зріс майже наполовину, що відображає масштаб структурної трансформації системи. Зростання рівня концентрації має суперечливий вплив на банківську діяльність. Це повинно супроводжуватися економією від масштабу діяльності, підвищенням стабільності за умови якісного управління та ефективного нагляду. Одночасно зростають ризики обмеження конкуренції. Разом із збільшенням частки державних банків це спричинило модифікацію структури ринку банківських послуг, він все більше набуває рис олігополістичного.

Розподіл чистих активів та депозитів між банками різних форм власності дає змогу оцінити зміни їх економічних позицій на ринку. Характерними є показники зростання чистих активів та депозитів державних банків та банків з іноземним капіталом.

Державні банки користуються можливостями капіталізації та повних гарантій депозитів, що передбачені згідно законодавства, та перевагами доступу до ресурсів капіталізації. Банки з іноземним капіталом мають достатню довіру позичальників і депозиторів в силу доступу до зовнішніх фінансових джерел, якості управління.

Таблиця 4.

Структура чистих активів та депозитів банків за формами власності, 2013-2017 рр., %

	Дата	Державні	Приватбанк	Банки з іноз. капіталом	Приватні
Чисті активи	12.2013	18	17	26	39
	04.2017	37	19	32	12
Роздрібні депозити	12.2013	13	24	22	40
	04.2017	26	36	26	13

Джерело: розрахунки автора на основі даних НБУ [5, с.8]

Зміни зовнішнього середовища та внутрішні фактори впливають на стан банківської системи України та її нестабільність. Неефективна економічна політика, непослідовність реформ та військова агресія на Сході дестабілізували економіку та фінансову сферу, обумовили поглиблення внутрішніх та зовнішніх дисбалансів, що привело, в тому числі, до кризових процесів у банківській системі. В результаті девальвації гривні зросли витрати на обслуговування зовнішнього боргу, посилились потреби у додатковій капіталізації банків.

Економічна депресія, інфляція та девальвація обумовили падіння довіри населення до банків, депозити населення відновлюються повільно. Повільно відновлюється кредитування бізнесу в силу значних ризиків. Умови кредитування не відповідають потребам економіки, недостатнім є фінансування сучасних технологій. Надання рефінансування проблемним банкам за відсутності макроекономічних умов для кредитної активності та дієвого пруденційного нагляду не приносили позитивних результатів.

Значним ризиком банківської системи є висока частка неякісних активів, перш за все проблемних та прострочених кредитів. Неякісні активи переважно складають незабезпечені кредити пов'язаним особам, заборгованість позичальників, що втратили платоспроможність в період економічної кризи, позики в іноземній валюті, які позичальники не в стані обслуговувати в результаті девальвації.

У банківській системі України частка проблемних кредитів на 01.06.2017 р. склала 57,7% [4, с. 12]. Такий показник значно перевищує аналогічні в інших країнах та є суттєвим чинником нестабільності. Для порівняння, середня частка проблемних кредитів у країнах ЄС становить 5%, МВФ вважає критичним не більше10% [8, с.35]. Частково показник проблемних кредитів в Україні зріс внаслідок їх переоцінки на основі міжнародних стандартів фінансової звітності. Крім цього, відсутня державна політика реструктуризації проблемних кредитів та ринкові механізми вирішення цього питання. Розгляд можливостей передачі проблемних кредитів в один з банків або їх продажу на міжнародних фінансових ринках були недостатньо підготовленим та не мали необхідної підтримки.

Зміни зовнішнього середовища та трансформація банківської системи привели до модифікації конкуренції на ринку:

- домінування державних банків на ринку супроводжується їх конкурентними перевагами – державні гарантії депозитів, більша довіра населення у порівнянні з приватними банками, додаткова капіталізація за рахунок державних облігацій внутрішньої позики, доступ до рефінансування НБУ;
- зростає конкурентний вплив найбільших банків на ринок;
- відбувається посилення конкуренції за залучення депозитів в національній валюті, що сприяє відносно високим депозитним ставкам та диверсифікації пакетних пропозицій банківських послуг;
- посилюється диверсифікація конкуренції на ринку роздрібних послуг, зокрема серед пільгових пропозицій по депозитним ставкам та кредитним карткам з додатковими вигодами;
- поширюється роль пропозицій електронних банківських послуг у конкуренції;
- розширюється конкуренція з небанківськими інституціями, що надають альтернативні банківські послуги;
- збільшуються конкурентні пропозиції соціальних банківських послуг, зокрема для пенсіонерів та молоді;
- запроваджуються конкурентні програми кредитування малого та середнього бізнесу, стартапів.

Трансформація та модифікація конкуренції супроводжується значними змінами міжнародної діяльності банків в Україні.

Вплив зовнішнього середовища в період економічної невизначеності позначився на міжнародній банківській діяльності в Україні. Сукупність зовнішніх факторів і ризиків обумовили нерівномірність та коливання транскордонних банківських потоків:

- швидке зростання іноземного акціонерного та боргового капіталу у банківській системі України у 2005-2008 рр. змінилось відтоком боргового фінансування у 2013-2016 рр., в цей період зовнішнє фінансування банків надавалось в основному на цілі додаткової капіталізації банків з іноземним капіталом;
- зростання вартості обслуговування зовнішніх кредитів вплинуло на значне зменшення вартості валютних активів банків;
- зменшився попит на кредити в іноземних валютах, значно скоротилась дохідність валютних депозитів;
- проявились дивестиції іноземного банківського капіталу – продаж пакетів акцій провідних європейських банків;
- змінились позиції на ринку банків з державним російським капіталом в силу санкцій (заборона виводу капіталу), більшої частки проблемних кредитів, відсутності можливостей продажу.

Одним з актуальних проявів структурних змін міжнародної конкуренції у банківському секторі України є процес дивестицій великих міжнародних банківських груп, модифікація ролі банків з іноземним капіталом.

Основними причинами дивестицій іноземного капіталу в банківську секторі України, на наш погляд, є наступні:

- зниження кредитних рейтингів України до критичного рівня, що суттєво впливає на оцінку ризиків активів міжнародних банківських груп в Україні та приходить у суперечність з вимогами Базель III щодо ризиків на нормативів достатності капіталу;

- підвищення ризикованості активів веде до зниження їх вартості, що одночасно з обмеженням міжбанківського кредитування в рамках міжнародних груп значно ускладнює можливості рекапіталізації філій в Україні та підтримання їх ліквідності;

- банки з іноземним капіталом лідирували у найбільш привабливих послугах валютного кредитування іпотеки, автокредитів та споживчих. В результаті значної девальвації гривні та зростання вартості обслуговування кредитів відбулося нагромадження проблемних кредитів та втрат банків;

- продаж активів банків з іноземним капіталом відбувався за цінами, що були значно менше вартості придбання та подальших інвестицій, тому в більшості випадків це обумовлювало прямі втрати міжнародних банківських груп;

- посилились вимоги до економії витрат та переходу до стабільної прибутковості банків з іноземним капіталом;

- зростання ризиків і вартості кредитів на ринку України привело до стагнації кредитного ринку та обмежило можливості отримання прибутків.

Зниження кредитних рейтингів України, зростання вартості розміщення міжнародних облігацій та несприятлива кон'юнктура фінансових ринків практично зупинила можливості залучення зовнішнього фінансування.

Зміна власників банків з іноземним капіталом від міжнародних банківських груп, що працюють за європейськими ринковими критеріями, до українських промислово-фінансових груп, які використовують банки переважно для власних потреб, веде до додаткових ризиків фінансової стабільності.

Загалом в процесі трансформації ринкова частка банків з іноземним капіталом залишається стабільною, але при цьому частина формально іноземних акціонерів представляють українських та російських кінцевих власників через холдинги, зареєстровані в країнах ЄС. Такі банки по суті можна вважати «квазі іноземними» на відміну від філій найбільших європейських банків.

Висновки. Невизначеність глобальних економічних та фінансових процесів, можливості наступних міжнародних криз впливають на сучасні міжнародні банківські послуги та світові фінансові ринки, зорієнтовані, у першу чергу, на обслуговування корпорацій та інвестиційних операцій. Така діяльність не адекватна потребам розширення доступу до фінансів, забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку. Тому поряд з заходами щодо стабілізації банківських систем необхідно посилювати регуляторні стимули розвитку традиційних та інноваційних конкурентних форм фінансування, розширення ефективного доступу економічних агентів до національних і міжнародних банківських послуг.

Шляхи стабілізації ситуації в банківській системі, на наш погляд, такі:

- проведення капіталізації шляхом надання НБУ банкам середньострокового рефінансування (субординованих кредитів) у гривні;

- вирішення проблем нагромаджених прострочених кредитів шляхом їх зосередження у спеціальній фінансовій інституції та сек'ютеризації;

- збільшення максимального розміру депозиту, що підлягає гарантованому поверненню за рахунок Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, з 200 тис до 400-500 тис гривень;

- проведення реформи валютного регулювання та поетапна лібералізація валютного інвестування в країні та за кордоном;

- запровадження заходів щодо стимулювання заощаджень населення та їх інвестування у банки та фінансові активи;

- розробка та запровадження гармонізованих з міжнародними стандартами форматів деривативів для управління валютними ризиками.

Стрибкоподібність, нестійкість та неупорядкованість економічних та фінансових процесів звужують горизонт прогнозування, збільшують ризики банківського фінансування. Підтримання та посилення конкурентоспроможності українських підприємств потребує цільового банківського кредитування, проведення політики компенсації високих процентних ставок (пільгового рефінансування) в пріоритетних сферах (експорт, імпортозаміщення, енергозбереження, аграрний сектор), хеджування валютних ризиків.

Необхідне регулювання розвитку альтернативних банківських послуг у напрямку розвитку ринкової конкуренції, управління ризиками.

Перспективи подальших досліджень. В результаті реструктуризації системи змінився характер конкуренції у напрямку домінування державних та найбільших банків. Потребує дослідження міжнародний досвід реструктуризації та приватизації державних банків, розробка алгоритмів відповідних програм.

Актуальним є дослідження природи та управління зовнішніми та внутрішніми ризиками банківської системи, передбачення можливих криз.

В найближчі роки основними чинниками конкуренції можуть стати альтернативні та небанківські фінансові послуги, поширення електронних послуг та «оцифрування» фінансів, розвиток прямого доступу економічних агентів до міжнародних фінансових ринків. Ці проблеми вимагають теоретичних і прикладних досліджень.

Література.

1. Филюк Г.Конкуренція і монополія в епоху глобалізації [Текст]: [монографія] /Г.Филюк.- Житомир: Вид-во ЖДУ ім..І Франка, 2009 – 404 с.
2. Банківська система 2015: виклики та перспективи. - Національний банк України, 2015 р., 48 с.
3. Грошово-кредитна та фінансова статистика [Електронний ресурс] / НБУ // . – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=58138777
4. Огляд банківського сектору. 2017. [Текст]/ - К., Національний банк України – 12 с.
5. Sologub D. Macroeconomic and Financial Sector Development and Outlook. [Текст]/-Natsionalny bank Ukrainy,: 2017- 18 p.
6. *Calvo G.* Financial Crises and Liquidity Shocks; a Bank-run Perspective. [Текст]/- - NBER Working paper 15425, 2009. 48 p.
7. Debt: Use it Wisely. Fiscal Monitor. October 2016. [Текст]/ - Washington, International Monetary Fund – 111p. – Mode of access: http://www.imf.org/external/pubs/ft/fm/2016/02/pdf/fm1602.pdf
8. Global Financial Stability Report 2017 IMF[Текст]/ - Washington, International Monetary Fund – Mode of access: http://www.imf.org/imf/
9. *Laeven L., Valencia E.* Systemic banking Crisis: A New Database [текст]: / *L.Laeven, E.Valencia.* – IMF Working Papers WP/08/224 – Washington, International Monetary Fund, 2008, 61 p.
10. Reinhart, C., and Rogoff, K. This Time Is Different: Eight Centuries of Financial Folly.- Princeton, Princeton University Press, 2009, 512 p.

References.

1. Fyliuk G. Ronkyrentsija I monopolija v epokhu globalizatsiji. [monograph]. / G.Fyliuk . – Zhytomyr, 2009, 404 p.
2. Bankivska systema 2015: vyklyky ta perspektyvy. [text]/ - Natsionalny bank Ukrainy,2015 - 48 s.
3. Hroshovo-kredytna ta finansova statystika. Natsionalny bank Ukrainy, 2017. [Electronic sourse] // Natsionalny bank Ukrainy,: [site]– 2017.– Mode of access: https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=58138777
4. Ohliad bankivskoho sektory. 2017. [text]/- Natsionalny bank Ukrainy,: 2017- 12 p.
5. Sologub D. Macroeconomic and Financial Sector Development and Outlook. [[text]/- Natsionalny bank Ukrainy,: 2017- 18 p.
6. *Calvo G.* Financial Crises and Liquidity Shocks; a Bank-run Perspective. [text]/- NBER Working paper 15425, 2009 - 48 p,
7. Debt: Use it Wisely. Fiscal Monitor. October 2016. [text]/ - Washington, International Monetary Fund – 111p. – Mode of access: http://www.imf.org/external/pubs/ft/fm/2016/02/pdf/fm1602.pdf
8. Global Financial Stability Report 2017 IMF[text]/ - Washington, International Monetary Fund – Mode of access: http://www.imf.org/imf/
9. *Laeven L., Valencia E.* Systemic banking Crisis: A New Database [text]/: *L.Laeven, E.Valencia.* – IMF Working Papers WP/08/224 – Washington, International Monetary Fund, 2008- 61 p.
10. Reinhart, C., and Rogoff, K. This Time Is Different: Eight Centuries of Financial Folly. [text]/- Princeton, Princeton University Press, 2009 - 512 p.

Шевченко В.Ю.
К.э.н., доцент, КНУ имени Тараса Шевченко, Киев

Глобальные экономические процессы и эволюция международной банковской конкуренции.

Исследуется влияние современных экономических процессов на банковскую деятельность. Выявлены основные глобальные и национальные факторы, которые влияют на банковские трансформации. Определены основные изменения в мировой экономической и финансовой среде, которые влияют на трансформацию международной и национальной банковской деятельности. Выявлены основные направления современной трансформации банковской системы Украины и ее стабилизации. Рассматриваются среда и основные направления эволюции международной банковской конкуренции на рынках банковских услуг. Определены особенности деятельности банков с иностранным капиталом в современных условиях, причины проявлений дивестиций, конкурентные позиции.

Ключевые слова: *глобальные экономические процессы, внешняя среда, международная банковская деятельность, банки с иностранным капиталом, международная банковская конкуренция.*

Shevchenko V. Associate Professor
National Taras Shevchenko University of Kyiv, Kyiv

GLOBAL ECONOMIC PROCESSES AND EVOLUTION OF INTERNATIONAL BANKING COMPETITION

An influence of the modern economic processes on banking are studied. The key modern global and national factors influencing on the banking transformation are discovered. The key changes in the global economic and financial environment are identified which influencing on transformation of international and national banking activities. The key trends of the modern transformation of the banking system of Ukraine and its stabilization are discovered. The environment and evolution directions of the international banking competition on the banking services markets are considering. The specifics of the foreign-owned banks activities under current conditions are discovered as well as their divestments, competitive position.

Key words: *global economic processes, external environment, international banking, foreign-owned banks, international banking competition.*